Санкт-Петербург 1703-2003

EESTLASED PETERBURIS

Asutatud 1908 | mai 2003 | Nr. 16

Peterburi Teataja

Peterburi Eesti Kultuuriseltsi, Jaani koguduse ja Jaani Kiriku Fondi väljaanne

ЭСТОНЦЫ В ПЕТЕРБУРГЕ

В Санкт-Петербурге и его окрестностях прошла жизнь нескольких поколений эстонцев, которых в начале XX века насчитывалось здесь более 100 тысяч. Ни один город в мире за пределами Эстонии не оказал такого же значительного влияния на развитие эстонской истории и культуры XIX – XX веков, как Петербург, стоящий сегодня на пороге своего 300-летнего юбилея.

В Петербурге получили образование большинство первых эстонских профессиональных композиторов, музыкантов, художников, представителей научной интеллигенции, военных и моряков. Среди них художник Й. Келер, скульпторы А. Вейценберг и А. Адамсон, композиторы М. Саар, К.Креэк, М.Хярма. На Смоленском лютеранском кладбище похоронены эстляндцы — академики Ф.-Й.Видеман, Г.-Ф. Паррот, Б.С.Якоби.

Главным культурным центром для местных эстонцев во второй половине XIX – начале XX вв. являлась церковь св. Иоанна на ул. Декабристов, 54 (бывшая Офицерская), построенная в 1860 г. по проекту Г.А.Боссе. С ней связаны имена фольклориста Я.Хурга, пасторов Я.Кукка, Р.Калласа, В.Рейманна, композиторов Р.Тобиаса, М.Людига, Й.Каппеля.

В Петербурге в конце XIX – начале XX вв. существовали эстонские просветительские, студенческие, спортивные общества, школы, велась активная театральная деятельность, происходили важные для эстонцев общественно-политические события.

Генеральное Консульство Эстонии в Санкт-Петербурге имеет 80-летнюю историю и в настоящее время поддерживает развитие сотрудничества между северо-западным регионом России и Эстонией. С 1993 г. по адресу Большая Монетная ул., 14 возобновлена работа постоянного консульского представительства Республики Эстония в Санкт-Петербурге.

В 1992 г. было зарегистрировано Санкт-Петербургское Общество эстонской культуры, где активную деятельность ведут хор "Kaja", ансамбль народной песни "Linda", фольклорная группа "Neevo", Санкт-Петербургское отделение Эстонского клуба народного творчества, воскресная школа для детей и курсы эстонского языка.

В 1994 г. возродился Эстонский Евангелическо-лютеранский приход св. Иоанна, основанный еще в 1842 г. Здесь проводятся богослужения на эстонском языке.

Начиная с 1999 г. Генеральное Консульство Эстонской Республики, Благотворительный фонд церкви св. Иоанна, Эстонский Евангелическо-лютеранский приход св. Иоанна, Санкт-Петербургское Общество эстонской культуры и Фонд эстонской музыкальной культуры совместно осуществляют проект "Эстонцы в Петербурге". Возобновлен выход газеты "Peterburi Teataja" ("Петербургский вестник", основана в 1908 г.).

Благодаря помощи Правительства Эстонской Республики, пожертвованиям различных фондов, фирм, общественных организаций и частных лиц идет восстановление здания церкви св. Иоанна, которая вновь стала культурным центром для петербургских эстонцев.

Rudolf Tobias

Rudolf Tobias sündis Käinas, Hiiumaal 29. mail 1873.a. köstri pojana. Esimest muusikaõpetust sai ta oma isalt, kellelt oli pärinud ka muusikalise ande ja huvid. Juba varakult tegi ta katseid komponeerimisega – säilinud on tema esimesed heliloomingulised katsetused 1882.a., kui ta oli alles üheksane. 1885.a. astus ta Haapsalu Kreiskooli ja õppis kohaliku pianisti Catharina von Gemeti juures klaverit. Pärast kooli lõpetamist asus Tobias elama vanemate juurde Kullamaale, kuhu ta isa oli vahepeal saanud köstri koha. 1889.a. astus Tobias Tallinna Nikolai Gümnaasiumi (praegune I keskkool), kus sooritas koduõpetaja eksami ja õppis samaaegselt Tallinna Toomkiriku organisti Ernst Reinicke juures orelit ja muusikateooriat.

1893.a. astus Tobias Peterburi konservatooriumi, kus õppis orelit prof. Louis Homiliuse ja kompositsiooni prof. Nikolai Rimski-Korsakovi juures. Nelja aasta pärast lõpetas ta konservatooriumi kahel erialal, lõputööna valmis kantaat "Johannes Damaskusest". Aastail 1898 - 1904 töötas Tobias Peterburi Eesti Jaani koguduse organistina ja koorijuhina, kus kandis ette ka mitmeid oma helitöid.

1904 asus Tobias elama Tartusse, kus tegutses muusikaõpetajana mitmetes koolides ning andis eratunde. Siin võttis ta aktiivselt osa kontsertide organiseerimisest, esinedes pianisti, dirigendi ja organistina ning valmistades koos A. Lättega ette mitmeid oratooriumide ettekandeid.

Kitsaste majanduslike olude ning piiratud muusikaelu tõttu siirdus Tobias 1908.a. jaanuaris Lääne-Euroopasse – esmalt peatus ta Pariisis, tutvudes sealse muusikaelu ja heliloominguga, seejärel Münchenis, Prahas, Dresdenis ja Eichwaldis.

Järg lk. 2

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR (S)

Rudolf Tobias

Aastal 1910 asus Tobias elama Berliini, kus tegutses organisti ning ajakirjanikuna. Alates 1911 oli ta Saksa Heliloojate Liidu (Genossenschaft Deutscher Tonsetzer) hindamiskomisjoni liige. 1912.a. kevadel kutsus Berliini Kuningliku Muusikaülikooli (Königliche Hochschule für Musik) tolleaegne rektor prof. Hermann Kretzschmar pärast oratooriumi "Joonase lähetamine" partituuriga tutvumist Tobiase oma kõrgkooli teoreetiliste ainete ajutiseks õppejõuks. 1914.a. astus R. Tobias Saksa kodakondsusesse, misjärel ta kinnitati muusikaülikooli koosseisuliseks professoriks.

1913.a. augustis külastas R. Tobias Eestit seoses "Estonia" uue teatrihoone avamispidustustega, kus ta juhatas ka oma helitöid. Pöördunud 1914.a. jaanuaris ta-

R. Tobiase sünnimaja Hiiumaal Käinas

gasi Berliini, korraldas Tobias sealse Kuningliku Muusikaülikooli saalis oma autoriõhtu, kus kanti ette ka katkendeid oratooriumist "Joonase lähetamine".

Rudolf Tobias suri 29. oktoobril 1918.a. kopsupõletiku tagajärjel ja maeti Berliini Wilmersdorfi surnuaiale. Kui Eestis oli taastatud iseseisvus, avaldasid helilooja omaksed soovi Tobiase põrmu ümbermatmiseks kodumaale. Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium pöördus vastava loa saamiseks Saksamaa võimude poole ning tänu Saksamaal elava Eesti helilooja Arvo Pärdi abile õnnestus lühikese ajaga Tobiase põrm kodumaale tuua ja 7. juunil 1992.a. tema kodukohta Kullamaale ümber matta.

Rudolf Tobiase tähtsus Eesti professionaalse muusika rajajana on suur. Tema tugev isikupära ja selle harukordne väljendusjõud avaldusid juba tema õpinguajal kirjutatud teostes. Oma ajastu tingimustes oli

R. Tobiase mälestuskivi Kullamaal

ta eelkõige võitleja ja reformaator. Tema hea ilukirjanduslik väljendusoskus avaldus tema arvukates artiklites, mis omavad Eesti muusika ajaloos teedrajavat tähtsust. Oma heliloominguga pani Tobias aluse Eesti instrumentaalmuusikale.

Teose saamisloost

Rudolf Tobias alustas oratooriumi kirjutamist arvatavasti Tartus elades (1904-1908), kuigi teose loomise idee oli tal tekkinud juba varem *Peterburis*. Sellest kirjutab oma mälestustes Mihkel Lüdig: "Tobias seadis oma tegevusele mitmeid eesmärke. Armsaimaks neist oli vaimulik muusika, mida ta kavatses moderniseerida, mitte impressionismi vaid neoklassitsismi vaimus. Liiga kitsaks osutusid tema loomingule vanad, klassikalised vormid. Sealjuures ei taotlenud ta aga vanade piiride täielikku purustamist. Tobias tahtis ainult rikkalikumaid vahendeid oma ideede avaldamiseks."

Olulist tähtsust Tobiase vaadete ja tõekspidamiste väljakujunemisel omasid ka tema kokkupuuted Peterburi Jaani kiriku õpetajate, väljapaistvate Eesti kultuuritegelaste Jakob Hurda ja Rudolf Kallasega. Peterburis elades hakkas Tobias tänu eelkõige Jakob Hurdale huvi tundma Eesti rahvusliku kultuuri vastu. Olulist tähendust omas Tobiase jaoks ka kokkupuude Rudolf Kallasega, kes seostas Eesti vanemat rahvaluulet ja "Kalevipoja" lugusid rahva sisemise usulise tundega ja kelle kirjutistes võime näha püüdu tungida rahva vaimse ja usulise olemuse sügavustesse. Rudolf Kallasega tutvus Tobias Peterburis 1902.a. Umbes samal ajal tekkis Tobiasel idee luua suurem piibliaineline helitöö. On tõenäoline, et Tobiase taotlustes ühendada teoloogilised probleemid rahvuslikega, võib näha Rudolf Kallase mõju, kes oli arvatavasti Tobiasele abiks ka oratooriumi teksti koostamisel.

1904.a. asus Tobias elama Tartusse, kus tegutses muusikaõpetajana ja valmistas koos Aleksander Lättega ette klassikaliste oratooriumite ettekandeid. Tihti esines ta ka kirikutes organistina. Vahetu kokkupuude klassikaliste suurteostega ja praktiline töö kirikumuusika alal kujunesid olulisteks teguriteks Tobiase loominguliste eesmärkide püstitamisel.

Tartus elades tutvus Tobias ka kirjandusliku rühmituse "Noor-Eesti" tegelastega, kelle püüdlused Eesti kultuuri Euroopasse viimisel olid ka Tobiasele lähedased. Kui Peterburis elades oli Tobias näinud oma peamist ülesannet põhiliselt vaid kirikumuusika sisuliste ja vormiliste väljendusvahendite avardamises, siis nüüd seostas ta seda ka Eesti rahva vaimsete püüdluste ja eesmärkidega. Nii olid Tobiasel kõik eeldused väljapaistva suurteose loomiseks.

Tartus esines Tobias tihti ka mitmesugustel kontsertidel, tutvustades oma helitöid, mis äratasid suurt tähelepanu. Pärast üht kontserti 1906.a. kirjutas tuntud balti-saksa muusikakriitik Carl Hunnius Tobiase kohta: "Kui temale õnnetäht naeratab, siis võiks temast kõige tähtsam Eesti kirikuhelitööde looja tõusta, kes ka väljaspool oma rahva piirisid omale lugupidamist peaks võitma."

Kuna Tartus oli vähe väljavaateid oma eesmärkide teostamiseks, reisis Tobias 1908.a. alul välismaale, et tutvuda seal uuema muusikaga ning ühtlasi leida avaramaid tegutsemisvõimalusi. Kõigepealt peatus ta mõnda aega Pariisis, seejärel mitmel pool Saksamaal, pikemalt kuurortlinnakeses Eichwaldis (Dubi), kus töötas pingsalt oratooriumi *Joonase lähetamine* kallal. Samal ajal otsis helilooja võimalusi teose ettekandmiseks. Selleks avaneski võimalus Leipzigis, kuhu ta asus 1908.a. lõpus ja kus ta järgmisel aastal lõpetas oma teose partituuri esialgsel kujul. Hiljem töötas autor üksikuid osi ümber seoses katkendite esitamisega "Estonia" teatrimaja avamisel 1913.a. augustis ja oma autorikontserdil Berliinis 1914.a. jaanuaris.

Vahepeal püüdis Tobias oma teost tutvustada mitmetele dirigentidele, kuid need nõudsid niivõrd suurt honorari, et Tobiasel polnud võimalik seda välja maksta. Nii pidigi ta ise oma teost juhatama. Kuna Tobiasel polnud isegi nii palju raha, et palgata noodikirjutaja, siis pidi ta orkestrihääled ise välja kirjutama . Lisaks tuli piirduda minimaalse orkestrikoosseisuga. Ühest Tobiase kirjast loeme, et ta palkas orkestrisse 42 meest, koori alla 100 laulja. Tegelikkuses kujunes see arv veel väiksemaks. Kuna Tobias oli küllaltki hoolimatu oma teose käsikirja viimistlemise suhtes, milles ei esinenud mitte ainult palju vigu, vaid ka visandlikkust, siis tegi ta sellesse nii mõnedki täiendused alles orkestriproovides. See kõik ei aidanud just kaasa teose kunstilise mõjujõu saavutamisel. Nii pole imestada, et oratooriumi esiettekanne Leipzigis Andrease kirikus 26.novembril 1909.a. ebaõnnestus. Ilmselt käis ka sellise erakordselt raske ja nõudliku helitöö ettekanne väikesearvulisele esituskoosseisule üle jõu, seda enam, et ka Tobiasel endal puudusid eeldused dirigendina sellise suurteose ettekandmiseks. Arvustustes kritiseeriti Tobiase oratooriumi ettekannet õige teravalt, kohati ilmnes otse pahatahtlikult irooniline suhtumine. See oli Tobiasele kahtlemata suur löök. Paar aastat hiljem kirjutas ta selle kontserdi kohta:"Ta pidi läbi kukkuma, sest isegi füüsiline jõud lõppes mul raskest elust otsa, et kõike tööd nootide korralduses ise teha, kuna raha ei olnud. Aga ma olen seeläbi enam kätte saanud, kui ma loota võisin: just *Joonase* fiasko avas mulle Berliini "Hochschule" auditooriumi." Viimase lausega vihjas Tobias nimekale Saksa muusikateadlasele prof. Hermann Kretzschmarile, kes pärast tutvumist Tobiase oratooriumi partituuriga kutsus ta 1912.a. Berliini Kuningliku Muusikaülikooli muusikateooria ajutiseks õppejõuks, ning kaks aastat hiljem kinnitati Tobias korraliseks professoriks, kus ta töötas kuni oma varase surmani 1918.a.

Pärast Tobiase surma jäi oratooriumi noodimaterjal helilooja abikaasa Louise Tobiase valdusse, kes pakkus korduvalt seda müüa Eesti Vabariigi valitsusele. Pärast Tobiaste järelejäänud perekonna elamaasumist Ameerikasse jäi tütar Helen Tobias Narva-Jõesuusse, kuhu jäid ka helilooja käsikirjad. Alles 1939.a. ostis Kultuurkapital teose partituurid Louise Tobiase käest umbes 3000 Eesti krooni eest. Kuna oratooriumi käsikirjad olid kohati visandlikud, siis oli kavandatud, et nende redigeerimisega hakkavad tegelema Riho Päts või Eduard Tubin, ent aeg ei andnud selleks enam mahti. Pärast Eesti teistkordset okupeerimist nõukogude Vevägede poolt küüditati Riho Päts, üks suuremaid Tobise-huvilisi Siberisse, pooleli jäi Tobiase monograafia. Teine asjahuviline Karl Leichter visati Heliloojate Liidust välja, siiski jõudis ta kaasa aidata Muusikamuuseumis asuvate käsikirjade evakueerimisele sõja ajal, kuna Eduard Tubin põgenes 1944.a. välismaale. Nõukogude okupatsiooni tingimustes oli Eesti vaimulike helitööde esitamine võimatu. *Joonase lähetamise* järkjärgulised ettekanded osutusid võimalikuks alles pärast teose restaureerimist seoses poliitilise surve lõdvenemisega 1985-1989.a.

Neeme Järvi:

«Elada muusikast ja muusikale!»

«Mis puutub «Joonase lähetamisesse», siis on see tõesti maailmatasemel teos... Mahleri VIII Sümfoonia ja Tobiase «Joonase lähetamine» - ehk ongi need kaks suuremat teost, mis maailmas kunagi on kirjutatud. Nii et praegu on mu meel päris hea ja rahulik. Seda enam, et nüüd on "Joonase lähetamine" ka heliplaadistatud...

Intervjuust Neeme Järviga
***Õhtuleht* 3. juulil 1995**

Suurteos läbi aegade

Muusikuna vaimustab mind see süntees, mida võib leida Tobiase oratooriumist. See on XIX sajandi lõpu Euroopa, mis haarab endaga kaasa ka Peterburi — kunagist idapoolset kultuuridominanti. Siia lisandub Eesti koloriit, mis läbib nii meloodiat kui harmooniat. Kõik laieneb veelgi, kui lisandub saksakeelne tekst. Äkki kõlab protestantlik koraal. Aga helilooja on kõik niivõrd geniaalsel viisil kokku põiminud, et võib tajuda täielikku kooskõla. See on meie jaoks tõepoolest ime...

Tobias on oma ajastu laps. Tobiasel on oma helikeel, milles tunneme ära eurooplase. Selles on kajastatud nii Peterburi kui Berliin. Tema oratooriumis on kajastatud Euroopa muusikaspekter.

Peab töötama selle nimel, et teos kogu Euroopa muusikaavalikkuse ees saaks tuntuks ja armastatuks ning et see omandaks Euroopa muusikaliteratuuris kindla koha.

Dirigent Leo Krämer
***Päevaleht* 30. juuni 1992**

Varjujäänud meister viib kuulaja eufooriasse

Pole võimatu, et lähemas tulevikus võiks Tobiase oratoorium võistelda Mahleri kõiksusthaarava VIII Sümfoonia või Beethoveni vennastumisele pühendatud IX Sümfooniaga kas Londonis *The Proms* kavas või ÜRO aastapäeval.

Carl-Gunnar Åhlen
***Svenska Dagbladet* 29. august 1995**

Järg lk. 4

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR (S)

Moskva Eesti Seltsi ajaloost

Eestlaste kohalolek Moskvas organiseeritud seltskonna näol hõlmab rohkem kui saja-aastast ajalugu, haarates vahemiku 19-nda sajandi lõpust kuni tänapäevani. Teatavasti on see ajajärk olnud meie rahvale, samuti ka vene rahvale, väga sündmusterikas. Nagu ikka ajaloos, toovad elukeerised eeskätt raskusi ja häda rahvale. Positiivsed tagajärjed saavad avalikuks alles aastate, aastakümnete möödudes ja siis ilmneb, et plusspool puudutab peamiselt tippisikuid ja poliitilist kõrgkihti, jättes lihtrahvale probleemid, millele ta ei ole suuteline leidma tulemuslikku lahendust. See tõsiasi kajastus täiel määral ka Eesti Seltsi asutamises Moskvas ja tema edasises saatuses. Moskva Eesti Seltsi eesmärgiks oli sada aastat tagasi toetada võimaluste piirides moraalselt ja materiaalselt võõrsile sattunud eesti rahva "kilde", aidata neid säilitada eesti rahva omapära, kultuuri ja elukombeid. Teatud määral ümbersõnastatuna jäävad need eesmärgid aktuaalseks tänini.

Arhiividokumendid tunnistavad, et aktiivne tegevus Eesti Seltsi loomiseks Moskvas algas 1899.aastal 20. novembril 1899 pöördus grupp aktiivsemaid Moskva eestlasi palvekirjaga tolleaegse Moskva kindralkuberneri poole saada luba eesti heategeva seltsi asutamiseks.

Palvekirjas märgitakse ära eestlaste juurdevoolu suurenemine Moskvasse sajandi lõpuaastatel, mis oli seotud peamiselt teenistuse otsimisega. Samal ajal sattusid ümberasujad eestlased tundmatus keskkonnas raskesse materiaalsesse ja moraalsesse olukorda, mis viis neid sageli hukkumise piirini. "Soovides tulla appi vaestele eestlastele otsustasime, meie allakirjutanud, asutada Eesti Häätegeva Seltsi.

...Juurdelisatud põhikirja projekti alusel." Seltsi asutajate hulka kuulusid kirikuõpetajad (5 inimest), ettevõtjad (4 inimest), linnakodanikud (5 inimest) jt, kokku 20 inimest.

Seltsi ametlikuks asupaigaks sai Reformaatori kiriku majaja Suures Kolmepühaku põiktnänavas (Большой Трехсвятительский переулок), mis kannab tanapäeval Suure Kõrgkooli põiktänava nime (Большой Вузовский переулок).

Palvakirjas märgitakse, et säärased asutused tegutsevad St. Peterburis, aga lätlaste jaoks mitte ainult St. Peterburis, vaid ka Moskavas. Viimast tõestavad ka arhiivis säilinud dokumendid.

29.detsembril 1899.a. kandis Moskva Ülempolitsei polkovnik Rudnev kindralkubernaatorile ette, et "isikud, kes palvekirjale alla kirjutanud, pole mitte milleski poliitiliselt hukkamõistetavas ära toodud ja neile loa andmiseks asutada Moskvas häätegev selts "Eesti" nime all poliitilises suhtes takistusi ei leidu, siiski ..... On vaja kooskõlastada juurdelisatud põhikirja projekt vaeste abistamise seltsi tüüppõhikirjaga, mis on kinnitatud siseasjade ministri poolt 10.juunil 1897.a.

Seltsi põhikirja kinnitas pärast ümbertöötamist Moskva kindralkuberner Sergei Aleksandrovits 30.märtsil 1900.a. (Teatavasti oli Sergei Aleksandrovits Vene tsaar Aleksander II poeg ja viimase tsaari Nikolai II onu).

Niisiis ei olnud Eesti Seltsi asutamine mitte isetegevus, vaid küllaltki tõsine tolleaegsetele poliitilistele ja administratiivsetele nõuetele vastav poliitiline aktsioon.

Vastavalt põhikirjale (§1) oli seltsi eesmärgiks vahendite muretsemine vaeste eestlaste materiaalse ja moraalse olukorra parandamiseks, sealhulgas rietuse, toidu ja peavarju hankimisel, töö ja teenistuse leidmisel ja lõpuks võimaluste leidmisel kodumaale tagasipöördumiseks.

Seltsi liikmeteks võisid saada kõik soovijad (§4). Vastavalt annetuste, teenete ja liikmemaksu suurusele jagunesid nad auliikmeteks, tegevliikmeteks ja võistlejateks.

Selts oli Siseministeeriumi käsutuses, kellele ta esitas igal aastal aruande tehtud tööst ja rahalisest seisundist.

Selts omas oma nimetusega pitsatit. Embleemid, märgid ja sümbolid pitsatil olid keelatud.

17. mail 1900.a. kandis Moskva Ülempolitsei Moskva Kindralkubernerile ette, et Eesti Seltsi tegevus algas 7. mail 1900.a. ja esitas seejuures seltsi põhikirja 8 trükitud eksemplari ja 6 riigilõivu marki a' 80 kopikat.

Arhiivis on säilinud Eesti Seltsi aruanne aastast 1900.

Seltsi tegevusest järgnevatel aastatel ei õnnestunud arhiivist andmeid leida. Asjaolust, et ka teiste seltside aruanded kolletuvad arhiivis süsteemitult, võib oletada, et aruannete säilitamiseks ei kehtinud täpset korda. Seetõttu jääb küsimus seltsi edasisest tegevusest dokumenteeritud arhiivimaterjalide põhjal lahtiseks. Küll aga valgustavad Seltsi järgnevat tegevust tolleaegsed Eesti ajalehed.

JÜRI TREI
Eesti konsul Peterburis aastatel 1999-2002

Olite selle projekti sünni juures. Kuidas täpselt sündis idee esitada teos Peterburis?

Idee sündis kohtumisel Neeme Järviga 23. aprillil 2000.aastal Peterburi Filharmoonia Suures kontsertsaalis, kus Neeme Järvi peale 20 aastast vaheaega taas dirigendipuldis oli. Teame,et enamus Eesti varasema põlve professionaalseid heliloojaid on oma hariduse saanud Peterburis, seetõttu pöördusin Neeme Järvi poole palvega, osaleda projektis "Eestlased Peterburis", (kontsertprogrammid Eesti heliloojate muusikast). Maestrole idee meeldis, kuid samas tegi ta omapoolse ettepaneku esitada R. Tobiase oratoorium "Joonase lähetamine" Peterburi 300.juubeli puhul. Kuna selle jutustamise juures viibisid ka Peterburi Filharmoonia esindajad, siis sellest hetkest hakkaski arenema mõte esitada oratoorium ühisprojektina Peterburi Sümfooniaorkestri ja Eesti kooride osavõtul.Soovitasin Peterburi Filharmooniat ühendust võtta Eesti Kontserdi esindajatega, et täpsemalt edaspidine tegevuskava kokku leppida.Ühtlasi informeerisin Eesti Kultuuriministeeriumi ja palusin neilepoolset mõistvat suhtumist ja abi.

mistamisega märtsis 2002. Kuna tegemist on Eesti ja Vene ühisprojektiga, siis ettevalmistustööd on olnud pingelised aga teadmine, et esineme Peterburi 300.juubeliürituste raames, annab jõudu. Osalevad Eesti Rahvusmeeskoor, Rahvusooper Estonia Naiskoor (koormeister Elmo Tiitsvald), segakoor "Latvia", Glinka Kapelli Lastekoor, Maria teatri Noorte Akadeemia solistid, orelil Piret Aidulo ning dirigendina Neeme Järvi. Siinkohal tahaks tänada abi eest projekti ettevalmistamisel EV Kultuuriministeeriumit, Tallinna Linnavalitsust (Margus Allikmaa), Peterburi Linnavalitsust ja Peterburi Filharmooniat ning EV Peakonsulaati Peterburis.

VARDO RUMESSEN
Pianist ja muusikateadlane

Millal toimus oratoorium "Joonase Lähetamine" esimene terviklik ettekanne?

25.mail 1989.aatal Tallinnas Estonia kontserdisaalis, kus osalesid ETV ja ER segakoor, Estonia ooperikoor, Filharmoonia kammerkoor, lastekoor "Ellerhein", ERSO dirigent Peeter Lilje juhatusel. Solistid olid Raili Viljakainen, Urve Tauts, Janis Sprogis, Aleksander Poljakov ja Mati Palm, orelil Ines Maidre.

KADRI TALI
Oratooriumi «Joonase lähetamine» projektijuht Peterburis

Kuidas on sujunud projekti ettevalmistustööd ja millised kollektiivid osalevad?

Alustasime projekti ettevalmistamisega märtsis 2002. Kuna tegemist on Eesti ja Vene ühisprojektiga, siis ettevalmistustööd on olnud pingelised aga teadmine, et esineme Peterburi 300.juubeliürituste raames, annab jõudu. Osalevad Eesti Rahvusmeeskoor, Rahvusooper Estonia Naiskoor (koormeister Elmo Tiitsvald), segakoor "Latvia", Glinka Kapelli Lastekoor, Maria teatri Noorte Akadeemia solistid, orelil Piret Aidulo ning dirigendina Neeme Järvi. Siinkohal tahaks tänada abi eest projekti ettevalmistamisel EV Kultuuriministeeriumit, Tallinna Linnavalitsust (Margus Allikmaa), Peterburi Linnavalitsust ja Peterburi Filharmooniat ning EV Peakonsulaati Peterburis.

Millistes linnades on peale Tallinna oratooriumit veel esitatud?

Oratoorium "Joonase lähetamine" on kõlanud tervikuna kaheksateistkümnel korral.

Peale Tallinna on oratoorium kõlanud 1995.aastal Göteborgis, Malmös, Stockholmis, Helsingis. 1998.aastal Melnbournis, 1999.aastal Speyeris ja Nürnbergis, 2000.aastal Kölnis ning 2001.aastal Pariisis.

Uudised

VÄLIS-EESTI ÜHING 75

Välis-Eesti Ühingu asutamiskongress ehk I Välis-Eesti Kongress toimus 1928.a Tallinnas, II ja III Välis-Eesti Kongressid vastavalt 1933. ja 1938.a Tallinnas. VEÜ taasasutati 28.jaanuaril 1995.a.

VEÜ tegevuse esimene saavutus pärast taasasutamist on Ülemaailmne Eesti Teadlaste Kongress, mis toimus 11.-15.augustini 1996.aastal Tallinnas. Kongressi toetasid Teaduste Akdaeemia ja enamus Eesti teadusasutusi ja kõrgkoole. Kongressil osales 520 eestlaste 12 riigist. Kongressil selgus, et välis-eestlastele enam huvipakkuvateks teemadeks olid eesti keel ja identiteet ning sotsiaalne areng Eestis.

Esimese sõjajärgse IV Välis-Eesti Kongressi eeltöö kestis aastaid. Pärast 61 aastat kestnud pausi 1999.aasta 29.-30.juunil toimus korraline IV Välis-Eesti Kongress, mis kujunes rahvuslikku ühtsust ja väimu koondavaks ürituseks.

IV Välis-Eesti Kongress andis uusi teadmisi, ideid, teavet asjalikust koostööst, avas uusi võimalusi, konsolideeris ja innustas eestlasi kodu- ja välismaal tegutsema Eesti rahvusriigi püsimise nimel. IV Välis-Eesti Kongressi ettekanded on avaldatud kogumikus "IV Välis-Eesti Kongressi ettekannete kokkuvõtted", Tallinn 1999.

IV Välis-Eesti Kongressist võttis osa 158 eestlast Abhaasiast, Austraaliast, Argentiinast, Inglismaalt, Kanadast, Rootsist, Saksamaalt, Soomest, USA-st, Venemaalt ja kodumaalt. Kongressil tõdeti, et välseestlust ja väliseestlasi ühendav tunnus on organiseeritud või isiklik side Eestiga.

V Välis-Eesti Kongress, mis on kavas 2004.a juunis Tallinnas, käsitleb eestluse järjepidevust maailmas. Sel teemal on eestluse ja eesti rahvuse püsimise seisukohast oluline tähtsus.

* * *

5. mail 2003 aastal tähistati Tallinnas Välis-Eesti Ühingu 75. aastapäeva. Aastapäevale pühendatud konverentsil esinesid ettekannetega Leili Uno "Läti eestlased ja Välis-Eesti Ühingu seosed," Ungari Suursaadik Eestis Laszlo Nikicser "Eestlased Ungaris läbi aegade" ja Jüri Trei EV Välisministeeriumist "Eestlased Peterburis". Konverents lõppes filmikroonika vaatamisega teemal "Kaugete aegade kaja", kommenteeris filmiajaloolane Õie Orav.

EMAKEELEPÄEV MOSKVAS

12. aprillil k.a. toimus Moskvas Emakeelepäev, mille korraldajateks olid Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeerium, Emakeele Selts, Eesti Vabariigi Suursaatkond Moskvas ja Moskva Eesti Selts.

Emakeelepäevale olid kokku tulnud ligi sadakond Moskvas elavat ja töötavat Moskva Eesti Seltsi liiget. Huvitavate ettekannetega esinesid: Jüri Valge ja Piret Toomet (Haridus- ja Teadusministeerium), Jüri Viikberg ja Tiiu Ereit (Eesti Keele Instituut) ning Mati Ereit (Tartu Ülikool).

Üritus oli Moskvas esmakordne, kõik ettekanded tekitasid suurt huvi. Moskva eestlaste ühine soov oli, et taolised üritused toimukod regulaarselt.

Riho Nõmmik

KONVERENTS «PETERBURI EESTI HARITLASKOND»

Tähistamaks Peterburi 300 juubelit korraldasid Eesti Teaduste Akadeemia, Tallinna Pedagoogikaülikool ja Eesti Muusikaakadeemia konverentsi "Peterburi eesti haritlaskond". Ürituse avas Eesti Teaduste Akadeemia president Jüri Engelbrecht. Tervituseks sai sõna Peterburi Ülikooli prorektor Stanislav Tkatšenko.Seejärel andis konverentsi juhataja, TPÜ rektor Mati Heidmets sõna professor Raimo Pullatile, kes esines teemal "Peterburi tähtsus eesti haritlaskonna kujunemisel". Peterburi- ja eesti muusika teemadel mõtiskles Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna juhataja Alo Põldmäe. Huvitava sõnavõtuga eesti kunstnikest Peterburis esines Eesti Kunstimuuseumi teadur Tiina Abel. Kuulati veel mitmete külaliste meenutusi õpinguajast Peterburis. Konverents lõppes kontserdiga, kus muusikateoseid Muusikaakadeemia üliõpilased ja õppejõud, esitades Peterburis õppinud ja töötanud eesti heliloojate H.Elleri, R.Tobiase, A.Kapi, M.Saare looeingut.

Jüri Trei

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR (S)

«Joonase lähetamine» on suur leid. Neeme Järvi ülistab Tobiase hiigeloratooriumi täht-teoseks

„Oratoorium *Joonase lähetamine* on viimaste aastate suur leid", sõnas dirigent Neeme Järvi..

Joonase lähetamine on loodud heade Saksa traditsioonide vaimus. Tobias õppis küll Peterburis, kuid kummaline küll — Vene mõjud on jäänud siin üsna napiks. Oratooriumis on ehk tunda pisut Rimski-Korsakovi, aga meelde tulevad ka Beethoven, Brahms ja kohati isegi Mahler. Vahete-vahel on kuulda ka tillukest tsitaati Sibeliuselt. "Tobias oli selgelt põhjamaade helilooja", ütles Neeme Järvi.

Hannu-Ilari Lampila
***Helsingin Sanomat* 3. september 1995**

Esmasalvestusi

"Joonase lähetamine" esitati Eestis alles 1989.a. Vardo Rumesseni tõõtluses ja sellel oli suur menu... Nagu Vardo Rumessen tabavalt oma saatesõnas ütleb... on siin tunda Wagneri mõju mitte ainult juhtmotiivide kasutamisel, vaid ka orkestri kõlavärvides. Samas on Tobiase juures tunda kalduvust klassitsismi ning siin võib leida Mendelssohni ja Haydni oratooriumite kõla.

Tuleb tänada Neeme Järvit, kes jätkab kord tema poolt valitud teed ning kellest kujuneb ilmselt kõige enam plaadistanud dirigent maailma diskograafia ajaloos, et ta on taas heitnud valgust ühele unustatud helitööle. Tema dirigendinägemus on särav, energiline ja kiire, samas pisut efektitsev ja ilma suuremate nüanssideta.Kuid Järvi täidab oma ülesande hästi ning jätkab oma peacesmärgi nimel — tutvustada uusi teoseid.

Carlos Ruiz Silva
***Scherzo* November, 1995 (Hispaania)**

Rudolf Tobias «Joonase lähetamine»

See suurepärane koori meistriteos oli heliloojal kavatsetud ärgitusena Eesti rahvale läbi Joonase jutustuse, aga ka paralleelina Eesti rahva ja Iisraeli rahva kannatuste vahel...

Joonase lähetamine on hiilgav teos algusest lõpuni...See, kuidas Tobias on käsitlenud koori ja orkestrit, on suurepärane. Ta kasutab suurt orkestri (koos täieliku löökpillide koosseisuga) täieliku enesestmõistetavusega...Selles helitöös puuduvad igavad lõigud, veelgi enam — selles pole jälgegi traagelniitidest. Võidukas religioossus katab Piibli ainestiku meeldivate harmooniatega ja orkestratsiooniga *a la* Mendelssohn.

Neeme Järvi ja tema kaasmaalased esitavad seda teost täieliku andumuse ja kirglikkusega, mida see teos nõuab. Igaüks, kes armastab hilisromantilist koorimuusikat, peaks omama seda helitööd. On suur õnn avastada sellist muusikat pühade eelsel hooajal, isegi kui kuulata seda koos

Händeli *Messiasega*.

David Hurwitz
***CD Review* detsember, 1995 (USA)**

Rudolf Tobias «Joonase lähetamine»

See oratoorium on tugevasti mõjustatud Mendelssohnist nii oma ülesehituse, üldise väljenduslaadi kui ka osaliselt motiivide subtiilse kasutamise poolest. Kuid ometi on see teos sellise ulatusega, mida Mendelssohn kunagi ei kasutanud. Ainult harva esineb viiteid, mis lubavad oletada, et Tobias tundis ka Wagnerit ja Mahlerit.

Teos on kujundatud meistrikäega ning kirjutatud hea koori tundmise oskusega kujutades Joonase lugu oskusliku dramaatilisusega, mida Tobias oli õppinud Peterburis.

Tobias kavatses ühendada juutlikku halastust kajastavad religioossed püüdlused vastandades neid võimsa maailmalin-

na Niinive ja ühe väikese rahva kannatustega, tõmmates sellega paralleeli Iisraeli rahva ja Eesti rahva saatuse vahel.

John Warrack
***Gramophone.* August, 1996**

Sümpaatsed on vaid patused. Rudolf Tobiase oratoorium «Joonase lähetamine»

See oli Mahleri mõõdus kirjutatud, lausa visuaalselt laiaspektriline kõlaline elamus Filharmoonia saalis. Lääne-Saksa Raadio sümfooniaorkester oli väljas täies koosseisus, mida juhatas Eesti dirigent Neeme Järvi.Kõlas "Eesti klassikalise muusika is[illegible] Rudolf Tobiase monumentaalne oratoorium "Joonase lähetamine" restaureerituna ja täiendatuna Vardo Rumesseni poolt.

Rudolf Tobiasel olid selle piiblioratooriumiga hoopis teised mõtted. Tema muusika tugevaks küljeks on hilisromantilise stiili omapärane arendus, mis tugineb Lisztile ja Wagnerile ja pääseb eriti imposantsel kujule mõjule teose teises pooles. Kõige suuremat muljet avaldas asjaolu, et Neeme Järvil õnnestus hoida muusika jõulist pinget ja liita plahvatuslikku jõuga kõik üheks tervikuks hoolimata sellest, et erinevad koorid, orkester ning solistid olid laiali paigutatud üle terve saali.

Oratooriumi edu oli niivõrd suur, et dirigent pidi ühte osa kordama.

Johannes Schwermer
***Kölner Rundschau.* 17. aprill 2000**

«Я без песни прожить не смогу!»

Эстонскому хору «Kaja» в этом юбилейном для Петербурга году исполнилось семь лет. За эти годы коллектив освоил более 50 произведений, не считая хоралов, исполняемых во время церковной службы.

За плечами хора более 40 выступлений, из них не менее 30 сольных концертов. Приглашения поступают из Эстонии и Финляндии, где «Kaja» всегда принимают с радостью. Хор поет на эстонском языке, а также - на финском, немецком, русском и латыни. Один из последних сольных концертов состоялся 16 марта этого года в лютеранской церкви г. Пушкина. Это было одно из самых удачных выступлений: слушатели аплодировали стоя.

Семь лет коллектив держится на любви к пению, а это срок немалый. Как и во всех творческих союзах без проблем не обходится. Состав хора время от времени то уменьшается, то увеличивается, но основа в количестве 15 человек остается неизменной. И каждый из них может сказать о себе: «Mina ilma lauluta elada ei saa!» – «Я без песни прожить не смогу!».

Руководитель
и дирижер хора «Kaja»
Нонна Матсон

Täname

Tänname üksikannetajaid ja organisatsioone: Hasartmängumaksu Nõukogu
***Peterburi Teataja* ja MTÜ Peterburi Jaani Kiriku Fond**
a/a 22 101 384 2966 Hansapank

Kiriklikud Teated

Jumalateenistused toimuvad
10.mail
14.juunil
23.augustil
algusega kell 14.00
aadressil Dekabristide 54a Jaani kirik.

Jaani kiriku telefon 110 84 47

Õnnitleme juubilare

04.07 Rozetta Simson
15.07 Külli Sulg
19.07 Konstantin Filippov
27.07 Ljudviga Nassonova
31.07 Rimma Podolskaja
09.09 Margarita Konjashova
20.09 Liidia Drozdova

Peterburi Teataja, Peterburi Eesti Kultuuriselts,
EELK Peterburi Jaani Kogudus

Toimkond: Veronika Mahtina, Külli Sulg, Jüri Trei. Aadress: 190121 Peterburi, Dekabristide tn. 54A, Peterburi Jaani kogudus, tel. 110 84 47. Tasuta väljaanne (tiraaž 700 eks). Trükikoda: Inkeri kustannustalo Oy, Peterburi, 5 Karpovka (direktor Marina Saltõkova, disain A. Saijumäki, A. T.-Ulmenthal)

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR (S)

Оратория Р. Тобиаса «Миссия Ионы»

Оратория "Миссия Ионы" (Des Jona Sendung), текст которой по всей видимости был создан самим Тобиасом путем комбинирования различных библейских цитат, была написана для пяти солистов, двух смешаных хоров (второй *Chorus mysticus*), детского хора, большого оркестра и органа. Произведение состоит из 38 номеров, составляющих пять картин с прологом. Поскольку сочинение написано в расчете на исполнение немецкого текста, причем в очень хорошей взаимосвязи музыки с текстом, то перевод его на эстонский язык почти невозможен без нарушения музыкальной стороны.

Писать ораторию композитор начал, по-видимому, живя в Тарту (хотя идея произведения возникла, вероятно, еще раньше). Покинув родину в 1908 году, Тобиас прежде всего отправился в Париж, затем путешествовал по Германии, дольше всего задержавшись на курорте Эйхвальд, где продолжал напряженно трудиться над ораторией. В то же время он пытался найти возможности для исполнения произведения. Некоторые надежды на это появились в Лейпциге, куда Тобиас прибыл осенью 1908 года и где в октябре он закончил первоначальный вариант оратории. Фактическая работа над партитурой продолжалась вплоть до первого исполнения в 1909 году. Позже, в связи с исполнением отрывков из открытии здания театра "Эстония" в 1913 году и авторским концертом в Берлине в 1914 году, автор переработал отдельные части. В промежутке Тобиас пытался ознакомить со своим произведением некоторых именитых дирижеров, которые могли бы включить ораторию в свою концертную программу. Так он передал рукопись для ознакомления дирижеру Берлинской филармонии С. Оксу. Последний дал произведению весьма высокую оценку, заметив, что, "при просмотре "Иона" Тобиаса произвел на меня хорошее впечатление. Воображение естественное и цельное. Из способа разработки видно, что у композитора хорошая музыкальная школа". Однако, за концерт он запросил у Тобиаса такой гонорар, какой выложить композитор был не в состоянии. Попытав счастья еще раз со знаменитым Ф Моттлом весной 1909 года, Тобиас решил дирижировать своим произведением сам. Это был смелый шаг. К тому же материальная сторона концерта имела в основе лишь поддержку немногих друзей, в связи с чем необходимо было ограничиться минимальными расходами. У Тобиаса не хватало денег даже на переписку оркестровых голосов партий, из-за чего он был вынужден проделать сам и эту работу. Из-за всего этого пришлось ограничиться и минимальным составом. В одном из писем Тобиаса можно прочесть, что для представления он нанял 42 человека оркестрантов и менее 100 хористов. Фактически же пришлось ограничиться еще меньшим оркестром в 25 человек. Неудивительно, что сила художественного воздействия произведения достигнута не была. Кроме того, Тобиас и сам был весьма небрежен в отделке рукописи своего произведения, из-за чего некоторые дополнения он внес в партитуру лишь приблизительно. А. Топман (эстонский органист и музыкальный деятель, один из основателей Таллиннской консерватории) в своих воспоминаниях упоминает о том, как он спустя годы встретился в Лейпциге с органистом К. Хойером, исполнявшим на премьере оратории партию органа. Хойер рассказывал Топману, что если на репетиции у Тобиаса возникала идея добавить несколько недостающих аккордов, то он говорил: "Возьмите здесь секстаккорд", обещая его на концерте показать, но в ходе концерта забывал. Поэтому неудивительно, что первое исполнение оратории в церкви св. Андреаса в Лейпциге 26 ноября 1909 года провалилось. Чтобы дать хотя бы некоторое представление об этом историческом концерте, приведем несколько выдержек из рецензий: "Тот, кто посетил 26 ноября церковь св. Андреаса, оказался изрядно обманутым, так как никакого предполагаемого наслаждения от исполнения оратории Тобиаса не получил. О музыкальном произведении я вряд ли смогу сказать что-либо положительное, поскольку исполнение было во всех смыслах неудачное. Хор пел, если его вообще можно было расслышать, ужасающе грязно. Оркестр был просто беспомощен... Инструментовка ужасающе неясная. Если бы господин Тобиас не взялся по собственному своенравию дирижировать оркестром, возможно и удалось бы что-нибудь спасти. Именно таким образом и произошел один из самых сенсационных провалов. Чтобы сбежать от непрерывной какофонии, я покинул церковь после первой части, от души сочувствуя тем, кто самопожертвенно оставались до конца". (Л. Вамбольд). В другом месте читаем: "Музыка, которую мы были вынуждены слушать вечером, была воистину неописуема. То, что там пелось, игралось, и прежде всего дирижировалось, а вернее "разбивалось в пух и прах", было просто ниже всякой критики". (Х. Хиллер). Конечно, в подобных рецензиях была известная доля недоброжелательности к Тобиасу, как ко всякому "чужаку". Но с другой стороны, следует признать, что, по-видимому, это чрезвычайно трудное произведение было просто не по силам столь малочисленному составу. Тем более, что пришлось ограничиться минимальным количеством репетиций. И конечно же, у Тобиаса, с его нервным характером не было ни малейшей склонности к дирижерской работе. Сам Тобиас писал: "Дело сорвалось в основном из-за того, что я слишком переоценил свои физические возможности и умение дирижировать. Однако прошу не воспринимать трагически, а так, как оно обстоит на самом деле. Ни оратории самой по себе, ни прежде всего понимания работы эта сенсационная конрреклама ничуть не меняет. Меня столь же осуждают как дирижера, сколько и чихвостят исполнение как таковое. Однако ни работу, ни мое значение для церковной музыки принизить не осмелился никто. Наоборот, именно теперь привлек я к себе взгляды некоторых важных авторитетных музыкантов (например д-ра Э. Мюллера, проф. Хоффманна и др.), которые ранее и понятия обо мне не имели. Через мрак к свету!"

Несколькими годами позднее Тобиас писал о том же исполнении: "Оно должно было провалиться, ведь у меня не осталось сил от такой тяжелой жизни, всю работу с нотным текстом пришлось делать самому – не было денег даже нанять переписчиков. Однако этим я достиг большего, чем смел надеяться: именно фиаско "Ионы" открыло мне двери аудитории Берлинской Высшей Школы". Здесь Тобиас имеет в виду знаменитого немецкого музыковеда, исследователя истории оратория проф. Х. Кречмара, ознакомившегося с рукописью оратории. Кречмар высоко оценил ораторию, сказав, что "со времен Баха до наших дней не было создано столь мощного (gewaltige) произведения церковной музыки как "Иона" Тобиаса". Это было не только большим признанием композиторского таланта Тобиаса, благодаря этому он был приглашен в высшее музыкальное учебное заведение Германии, где двумя годами позже был утвержден в звании профессора. В Берлинской Высшей Музыкальной школе Тобиас работал до самой смерти в 1918 году.

Премьера оратории Тобиаса в Эстонии

25 мая в концертном зале Эстония состоялась премьера одного из самых монументальных произведений Рудольфа Тобиаса – оратории *Послание Ионы* – в полном объеме. На основе около 1000 страниц разных вариантов и эскизов партитуры Тобиаса отредактировал произведение и составил новую клавиру Варло Румессен, он же организовал выступление солистов и хоров. Всем ансамблем – около 300 человек – руководил Пеэтер Лилье.

Перед концертом состоялось освящение произведения, которое провел надстоятель церкви Святого Духа г. Таллинна Яан Кийвит. Премьера произвела на присутствовавшую в зале многочисленную публику незабываемое впечатление, которое она завершала долгими аплодисментами стоя.

По случаю премьеры прибыла из Нью-Йорка дочь композитора Хелен Тобиас-Дуеберг.

***Eesti Päevaleht*, 7 июня 1989, Stockholm**

Монументальное произведение вне времени

Как музыканта вдохновляет меня синтез, который можно узреть в оратории Тобиаса. Это Европа конца XIX столетия, захвачен тут и Петербург ... Сюда добавляется эстонский колорит, который пронизывает как мелодию, так и гармонию. Все разширяется еще больше при прибавлении немецкого текста. Вдруг звучит протестантский хорал. Но композитор сплел все столь гениально, что ощутимо полное созвучие. Это для нас действительно чудо...

Тобиас – детище своей эпохи. У него свой звуковой язык, в котором узнается европеец. В нем отражен как Петербург, так и Берлин. В оратории отражается музыкальный спектр Европы.

Надо трудиться во имя того, чтобы это произведение завоевало известность и любовь музыкальной общественности всей Европы и завоевало надежное место в европейской музыкальной литературе.

Дирижер Leo Kramer
***Päevaleht*, 30 июня 1992 (Эстония)**

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR (S)

Блестящее повторное исполнение эстонского мастерского произведения

Это мечта каждого музыковеда: открыть забытое мастерское произведение, ознакомить с ней общественность... Это являлось колоссальной работой пианиста и музыканта Вардо Румессена – отреставрировать произведение для пяти солистов, двух смешанных хоров, детского хора, симфонического оркестра и органа.

Музыка мощная... Современная Малеру, она являлась равной ему, когда было необходимо разуздать все возможности оркестра. Кроме того, что оратория была создана в одном году с *Das Lied von der Erde*, можно узреть и некоторые вагнеровское в музыкальном обращении. Когда Бог покидает человека, боль в музыке становится интенсивной. Оркестр пробуждает, захватывает дух, постоянно модулирует, пока музыкальные полотна не достигают уровень церковной оперы...

Это необузданная музыка, родственная *Поэме экстаза* Скрябина, с *Gurrelieder* Шёнберга и с *Фантастической симфонией* Берлиоза. Она оживляет Ветхий Завет для наших современников.

Если бы музыка имела удельный вес, то оратория Тобиаса весила тысячи тонн.

John Lindstrum
***Länstidningen*, 14 июня 1994 (Швеция)**

Неэме Ярви: «Жить музыкой и для музыки!»

Что касается *Послания Ионы*, то это действительно произведение мирового уровня... VIII симфония Малера и *Послания Ионы* Тобиаса возможно и являются крупнейшими произведениями, созданными когда-либо в мире. Так что сейчас я испытываю хорошее настроение и покой. Тем более, что теперь *Послание Ионы* записано на пластинку...

Из интервью с Неэме Ярви
***Õhtuleht*, 3 июля 1995 (Эстония)**

Оставшийся в тени мастер доводит слушателя до эйфории

Не исключено, что в ближайшем будущем оратория Тобиаса сможет состязаться с всеохватывающей VIII симфонией Малера или посвященной идеи всеобщего братства IX симфонией Беетховена в программе лондоновской *The Proms* или в программе годовщины ООН.

Carl-Gunnar Ehlen
***Svenska Dagbladet*, 29 августа 1995**

Драматическая сцена бури поднимает *Послания Ионы* в высоты

По своим маштабам и амбициям *Послание Ионы* является позднеромантическим произведением. Выявляется и влияние техники ведущих мотивов Вагнера. В отличии от своих немецких современников (Малер, Шёнберг, Р. Штраусс) Тобиас возвращается к традициям барокко и классицизму. Это характеризуется свойственной ему филигранно проделанной полифонией.

К сожалению, акустика Гётеборгской оперы не благоприятсвовала передачи многодетальных линий произведения Тобиаса.

Пиком произведения можно считать драматическую сцену бури и раздающиеся время от времени отрывки *Chorus Mysticus*. Здесь повествование преобретает безвременную и свободную от аффекта дименсию, что выявляет значимость всеизменяющего слова.

Martin Nyström
***Dagens Nyheter*, 30 августа 1995 (Stockholm)**

Импонирующее монументальное произведение

Это классическое монументальное произведение импонирует своей одухотворенной гигантоманией и хорошо сбалансированными грандиозными претензиями. Оно отличается от других подобных себе современных произведений (Малер, Шёнберг), являясь более классицистическим, чем романтическим. Бах, Гендел и Брамс – не Вагнер – являлись по всей видимости путеводителями Тобиаса и обладающий большим талантом эстонец был как бы в музыкально-историческом тупике. Имя Неэме Ярви гарантирует, что исполнение произведения будет как исполнительно, так и вокально на высоте своих грандиозных амбиций.

Lennart Bromander
***Arbetet*, 31 августа 1995, Stockholm**

Послание Ионы – великая находка. Неэме Ярви восхваляет монументальную ораторию Тобиаса до степени звездного произведения

"Ораториа *Послание Ионы* является великой находкой последних лет", – заявил дирижер Неэме Ярви.

Послание Ионы создано в духе хороших традиций германской музыки. Хотя Тобиас обучался в Петербурге, однако, как ни странно – русское влияние осталось незначительным. В оратории чувствуется быть может немного от Римского-Корсакого, но вспоминаются и Бетховен, Брамс и местами даже Малер. Врема от времени слышна крохотная цитата из Сибелиуса. "Тобиас был ябно северным композитором", сказал Неэме Ярви.

Hannu-Illari Lamppila
***Helsingin Sanomat*, 3 сентября 1995**

Рудольф Тобиас. *Послание Ионы*

Данная оратория имела сильное воздействие от Мендельсона как по своему построению, общему ладу выражения, так и частично субтильным использованимем мотивов. Однако она имеет такой диапазон, который никогда не использовался Мендельсоном. Только изредка имеют место ссылки, которые позволяют предположить, что Тобиас знал также Вагнера и Малера.

Произведение оформлено мастерской рукой и написано с хорошим знанием хора, изображая историю Ионы с умелым драматизмом, чему Тобиас научился в Петербурге.

Тобиас намеревался соединить религиозные чаяния, отражающие божественное милосердие, противопоставляя их могучему вселенскому городу Нинивеи и страданиям одного маленького народа, проводя этим параллель между судьбами израильского и эстонского народов.

John Warrac
***Grammophone*, август 1966**

Симпатичны только грешники

Созданное в малеровском измерении произведение стало визуально широкоспектровым музыкальном впечатлением в зале Филармонии. Симфонический оркестер Западо-Германского радио был предетавлен в полном составе под руководством эстонского дирижера Неэме Ярви. Прозвучала оратория "отца эстонской классической музыки" Рудольфа Тобиаса, монументальное *Послание Ионы*, которую отреставрировал и дополнил Вардо Румессен.

У Рудольфа Тобиаса было с этой библейской оратории связаны совсем другие мысли. Сильной стороной его музыки является своеобразное развитие позднеромантического стиля, которое опирается на Листа и Вагнера и имеет особенно импозантное влияние во второй части произведения. Наибольшее впечатление вызывает факт, что Неэме Ярви удалось сохранить мощное напряжение музыки в соеденении с взрывоподобной силой в едином целом, несмотря на то, что разные хоры, оркестр и солисты были рассеяны по всему залу.

Успех оратории был столь велик, что дирижер был вынужден повторить одну часть.

Johannes Schwermer
***Kölner Rundschau*, 17 апреля 2000**

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR (S)